

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА
ПЛЕЦЬКОГО В М. ОСВЕНЦІМ (ПОЛЬЩА)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ У СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
II Міжнародної науково-практичної конференції**

**Мукачево
12-13 травня 2022 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 18 від «10» травня 2022 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2022. 495 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, туризму, розвитку індустрії гостинності та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ЧЕКАН О. І. Теоретико-методологічні аспекти освітнього процесу сучасного дошкільника з ООП	211
ЧЕКАН О. І., ДОЧИНЕЦЬ Г. Д., ВОВЧОК В. М. Ігрова діяльність як чинник розвитку зв'язного мовлення дітей із ЗНМ	213
ЧЕКАН О. І., ЛУКАЧИНА Л. В., ЧУБИРКО К. Я. Наукові підходи щодо розвитку ігрової діяльності у дитини- дошкільника, що має ООП	215
ЧЕКАН О. І., МАРКУСЬ Ю. М., МАТЬОЛА І. В. Особливості пізнавальної діяльності дітей з ООП	216
ЧЕРЕПАНЯ М.Т. Соціальні інституції Закарпаття першої половини ХХ століття	218
ЧЕРЕПАНЯ Н.І., МАТЕНЬКО Д. Театралізована діяльність у ЗДО як засіб музично-естетичного розвитку дітей	220
ЧЕРЕПАНЯ Н.І., ЧЕХ Н. Особливості формування соціально-моральної особистості в умовах співпраці закладу дошкільної освіти і сім'ї	222
ЧОВРІЙ С. Ю. Актуалізація ретродосвіду присвоєння кваліфікації вчителям початкових шкіл на Закарпатті (друга половина ХІХ – 40-і роки ХХ століття)	224
ШВАРДАК М.В. Особливості прийняття управлінських рішень керівником закладу освіти	226
ШВАРДАК М. В., ГИЧКА Т. І. Якість освіти: суть поняття та особливості оцінювання	227
ШКРІБА С. Стежками дитинства Івана Ющука	229
ШУТІЙ М.В., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. Використання методів проблемного навчання на уроках у початковій школі	231

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

БАРЧІЙ М.С., ВОРОНОВА О.Ю. Психологічні аспекти дистанційного навчання в сучасних умовах.....	234
БОБИРЕВА О.С. Концептуальний, змістовий та процесуальний рівень розробки інтерактивних технологій під час формування фахової компетентності у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	236
БРЕЦКО І. І., ВАРГА В.С., БУЧМЕЙ І.І. Психологічні особливості становлення емоційної компетентності студентів.....	238
ВАРГА В.-Д.М., БАРНА Х.В. Характеристика рівнів загального недорозвинення мовлення.....	240
ВАРГА В.С., БУЧМЕЙ І.І., КИСЛЯК Н.С. Психологічні особливості старшого шкільного віку.....	241
ВЛАСЮК С.І., ЧЕРЕПАНЯ Н.І. Фактори впливу на формування психофізичного здоров'я дітей дошкільного віку.....	243
ГАВРИШКО С.Г., ІЛЬКАНИЧ Н. М. Особливості мотивації учнів початкової школи до занять фізичними вправами.....	245
ГАРАПКО В. І. Роль групової роботи у навчанні писемного мовлення англійською мовою старшокласників.....	247
HERSTSOVSKA N., HUDACHEK V. Components of the content of lexical competence.....	249
ГЛАГОЛА Є., ТЕЛИЧКО Н. Комунікативний підхід як основа методики формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи.....	250
ДЕЯК В.В., ІВАНОВА В.В. Психолого-педагогічні засади словесної творчості дітей дошкільного віку.....	252

говорив про формування компетенції дитини дошкільного віку [2]. В редакції Базового компоненту 2021 року основним напрямком простежується формування компетентностей дитини дошкільного віку також і в наступності з новою українською школою. [1].

Отже, стверджуємо, що кожна дитина має доступ до якісної освіти. Базовий компонент це ще один крок для забезпечення ефективного доступу до якісної освіти дітей дошкільного віку в Україні. Якісна освіта сприяє позитивному впливу на пізнавальний, соціальний та емоційний розвиток дитини, а потім і на навчальні досягнення. Такий вплив є особливо значущим для тих дітей які мають ризик соціальної ізоляції, тобто це діти із ООП.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) [Електронний ресурс]: наказ № 33 від 12.01.2021 р./МОН України. Електрон. текст. дані. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 17.11.2021)

2. Базовий компонент дошкільної освіти України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України, 23 листопада 2011 р. № 1392. *Веб сайт Верховної Ради України.* URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_5-2736-12

3. Гураш Л.В. Книга керівника дошкільного навчального закладу : Довідково-методичне видання / упоряд. Копейкіна О.А. Харків: Торінг плюс, 2006. С. 59-99

УДК 37.015.31:796.11:[81'233:37.011.3-056.264](043.2)

ЧЕКАН О. І., ДОЧИНЕЦЬ Г. Д., ВОВЧОК В. М.
Мукачівський державний університет

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ

Важливим методом розвитку зв'язного мовлення дітей є дидактична гра. Вона забезпечує сприятливі умови для розв'язання педагогічних завдань з урахуванням можливостей дітей дошкільного віку. Для розвитку діалогічного мовлення проводяться такі ігри, де мовна активність дітей займає основне місце. В молодших групах це дидактичні ігри з лялькою. Зміст цих ігор в тому, що логопед розіграє невелику інсценівку за участю ляльки, наприклад, влаштування кімнати для ляльки, святкування дня народження ляльки, зустріч нової ляльки Тані. Протягом усієї гри логопед веде розмову з дітьми від імені ляльки Тані; діти відповідають хором і поодиноці, уважно стежать за діями дорослого, самі беруть участь у виконанні окремих доручень (накрити стіл для ляльки, одягти пальто на неї, допомогти ляльці сховатися тощо).

Вчитель-логопед складає інсценівку за участю не більше як трьох дійових осіб, продумає діалог який буде вести протягом гри, дії, що будують виконуватися. Треба обов'язково передбачити активну участь усіх дітей у розмові з дійовими особами. Сюжети для сценарію треба брати з дитячого життя, з життя тварин. Це можуть бути невеликі інсценізації: «Знайомство», «Зустріч друзів», «У лікарні», «В магазині», «Розмова по телефону», «У бібліотеці» тощо. Дійовими особами можуть бути і герої улюблених казок: Червона Шапочка,

зайчик і т. д. Проте це буде не інсценування всієї казки, а розмова дітей з одним героєм.

В основі гри-бесіди лежить спілкування логопеда з дітьми, дітей з вихователем і дітей один з одним. У гри-бесіди вчитель-логопед часто діє не від себе, а від близького дітям персонажа і тим самим не тільки зберігає ігрове спілкування, а й підсилює бажання повторити гру.

Цінність гри-бесіди полягає в тому, що вона ставить вимоги до активізації емоційних і мислинневих процесів: єдність слова, дії, думки й уяви дітей. Такі ігри виховують уміння слухати і чути запитання, запитання і відповіді дітей, уміння зосереджувати увагу на зміст розмови, доповнювати сказане, висловлювати судження. Наведемо приклад дидактичної гри «Лист хлопчика Чомучці». Вчитель-логопед показує дітям великий конверт і говорить: «Коли я йшла до дитячого садка, листоноша передав мені ось цей конверт. Кому ж він і від кого? На конверті адреса нашого дитячого садка і нашої групи! А що в конверті? Лист від Чомучки! Чомучка – хлопчик. Він веселий, добрий, допитливий. Чомучка часто запитує: «Хто? Що? Де? Чому?» Тому його і називають Чомучкою. Може, і нас він про щось запитує? Ось що він пише: «Діти, там, де я живу, не буває зими. Розкажіть мені про зиму. Я буду дуже радий». Щось ще є у великому конверті. Що це? (Хтось з дітей виймає кольорові конвертики і знаходять в кожному карточку з запитанням). У кожному конвертику Чомучка про щось запитує. Хочете відповісти на його запитання?.. Подумайте і намагайтесь відповідати коротко, але так, щоб Чомучка все зрозумів». Далі логопед виймає із конвертиків одну за одною картки і читає запитання.

Наприклад: Що таке зима? З якого місяця починається зима? Які звірі живуть взимку в лісі? Які птахи відлітають і які залишаються? Як люди готуються до зими? Яку роботу вони виконують? Як ви граєте взимку? Які взимку бувають свята? І т.д. Діти відповідають на ці запитання.

Отже, проаналізована нами система роботи з розвитку зв'язного мовлення дітей із ЗНМ в ігровій діяльності, є актуальною і має місце на часі. Вихованці з великим бажанням відгукуються на пропозиції брати участь в іграх де можна фантазувати. На успішність навчання впливає не тільки зміст пропонованого матеріалу, але і форма подачі, що здатна викликати зацікавленість і пізнавальну активність дітей. Особливу увагу слід приділяти емоційному комфорту дитини в процесі пізнавальної діяльності. Позитивне підкріплення успіхів і досягнень дітей, емоційне невербальне спілкування дорослого з дітьми – такий фон, на якому має будуватися освітньо-виховний процес.

Література

1. Андрусишина Л. Є. Розвиток довільної пам'яті у старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна.* 2012. Вип. 19(1). С. 302-310
2. Бартенева Л. І. Потенціальна готовність старших дошкільників з порушеним мовленнєвим розвитком до оволодіння писемним мовленням. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови.* 2014. Вип. 5. С. 73-82.
3. Волкова, Л. С. Шаховской С. Н.. Логопедия. Москва: ВЛАДОС, 1999. 680с.

4. Калуська, Л., Чекан О. Казкова розмовляночка за малюнками: посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 32 с.

УДК 373.2.011.3-056.2/3:37.015.31:796.11(043.2)

ЧЕКАН О. І., ЛУКАЧИНА Л. В., ЧУБИРКО К. Я.
Мукачівський державний університет

НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА, ЩО МАЄ ООП

Протягом всього дошкільного дитинства гра становить важливу умову розвитку психіки й особистості дитини. Від того, як дорослий організує цей перший вид діяльності дитини залежить успішність формування особистості дитини. Тому глибокі знання психологічних закономірностей ігрової діяльності – важлива складова професійної підготовки вихователя дошкільного закладу.

Потреби дитини у грі різні дослідники пояснювали по-різному. Так, теорія Шиллера-Спенсера розглядала основою потреби у грі «надлишок сил» дитини, її природне прагнення до активності. Гра як відпочинок з метою відновлення фізичних сил дитини постає у теорії Лацаруса. Відомий дослідник гри Карл Гросс звертав увагу на біологічну доцільність гри як засобу тренування органів та функцій й підготовки їх до майбутньої неігрової діяльності [2].

Специфічною особливістю гри є її процесуальність. Дослідники розглядають її і як атрибут гри (К. Бюлер, Я. Басов), і як характеристику ігрового мотиву, який «полягає не у результаті дії, а у самому процесі» [3]. Водночас процесуальністю відзначаються і пізнавальна мотивація, і спонукання до творчості. З цього випливає, що ігрова, пізнавальна й творча мотивація мають спільну основу, а саме - суб'єктивну цінність процесу діяльності. У дошкільному віці гра у різноманітних формах виступає основою відкриття дитиною процесуальності як узагальненої характеристики діяльності, що містить «свій мотив немовби у собі» (О. М. Леонт'єв).

Протягом дошкільного дитинства дитина оволодіває такими різновидами гри, як предметно-маніпулятивна (1-3 роки), сюжетно-рольова (3-7 років), конструктивна, будівельна, дидактична, рухлива, гра з правилами.

Предметно-маніпулятивна й сюжетно-рольова ігри виступають у відповідних вікових періодах провідними.

Етапи розвитку ігрової діяльності в ранньому дитинстві досліджено у працях психологів Ф.А. Фрадкіної, Н.Н. Палагіної, В.О. Зворигіної, С.Л. Новосолової, Н.Я. Михайленко та ін.

Протягом раннього віку ускладнюються сюжети ігор за такими ознаками, як кількість персонажів, різноманітність ситуацій. Якщо у перших предметно-маніпулятивних іграх діє один персонаж у певній ситуації, а схема гри неодноразово повторюється (кілька разів дівчинка зачісує ляльку), то наприкінці раннього віку в іграх дітей бере участь кілька персонажів, які діють у послідовних різноманітних ситуаціях — відбувається розгортання сюжету. В

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>